

Czym różni się zespół Aspergera od autyzmu?

Dziś chcemy się z Państwem podzielić informacjami dotyczącymi zespołu Aspergera i autyzmu, oraz przedstawić istniejące różnice.

Czym tak naprawdę różni się zespół Aspergera od autyzmu? Liczne badania potwierdzają, że **zespół Aspergera występuje dużo częściej niż klasyczny autyzm**. Statystycznie można go zaobserwować u 20-25 dzieci na 10 tys. i z nieznanymi dotąd przyczynami, częściej dotyczy chłopców, natomiast autyzm dotyka średnio 4 na 10 tys. pacjentów. Obecnie coraz częściej diagnozuje się obydwie przypadki. Poniżej wyjaśniamy więc co to jest zespół Aspergera i w skrócie przypominamy czym jest autyzm. Spróbujemy również w poniższej tabelce pokazać Państwu różnice pomiędzy nimi.

Objawy Aspergera

Zespół Aspergera jest **zaburzeniem rozwoju i lżejszą odmianą autyzmu**. Jest zaburzeniem rozwojowym o podłożu neurologicznym, a jego przyczyny do dnia dzisiejszego nie są bliżej znane. Jest to zaburzenie nieuleczalne, które towarzyszy danej osobie od okresu niemowlęcego do końca życia, najczęściej diagnozuje się go pomiędzy 3-7 r.ż. Jego typowymi objawami są:

- problem z kontaktami interpersonalnymi (np. problemy w nawiązywaniu kontaktów z rówieśnikami, które często prowadzą do asymilacji)
- brak umiejętności interpersonalnych
- brak współczucia innym
- obsesyjne zainteresowanie daną dziedziną (np. konkretnymi zabawkami)
- strach przed zmianami
- zainteresowanie naukami ścisłymi
- problemy z mową (np. trudności z pojęciem abstrakcyjnych zwrotów)
- problemy z organizacją
- brak łączności pomiędzy uczuciami a przeżyciami
- wysoki iloraz inteligencji, szczególne zdolności w danej dziedzinie
- powtarzalne zachowania (np. budowanie wieży z klocków, którego przerwanie może spowodować rozdrażnienie)

Objawy autyzmu

Autyzm jest **całościowym zaburzeniem rozwoju**, który najczęściej uwidacznia się w ciągu pierwszych kilku lat życia dziecka. Autyzm polega na zamykaniu się w świecie własnych przeżyć i odcięcie się od świata rzeczywistego. Osoby cierpiące na autyzm w wieku dziecięcym charakteryzuje:

- brak gestykulacji
- brak gaworzenia oraz wykonywania świadomych gestów
- nieumiejętność odpowiedniej zabawy zabawkami
- nie reagowanie na imię
- skupianie uwagi na jednym elemencie (np. kółko w samochodzie)
- obojętność na obecność innych
- unikanie kontaktu wzrokowego
- nieodwzajemnianie uczuć
- echolalia
- powtarzalne zachowania (np. budowanie wieży z klocków, którego przerwanie może spowodować rozdrażnienie)

Inne objawy, które mogą występować w późniejszym życiu to:

- trudności w rozumieniu komunikatów czy niewerbalnej mowy ciała
- brak wyrażania jakichkolwiek emocji np. radości czy strachu
- nawykowe powtarzanie czynności
- wypowiedanie się o sobie używając „on/ona”
- urojenia
- omamy

Podstawowe różnice między zespołem Aspergera a autyzmem

Sfery	Zespół Aspergera	Autyzm
Klasyfikacja wg ICD 10	F80 – specyficzne zaburzenia rozwoju	F84 – całościowe zaburzenia rozwoju
Występowanie pierwszych objawów	Pomiędzy 3a 7 r.ż.	Do 3 r.ż.
Rozwój umysłowy	W normie lub rozwój ponadprzeciętny	Opóźniony, lub upośledzenie w różnym stopniu
Komunikacja	Mowa rozwija się prawidłowo, choć posługują się dziwacznymi sformułowaniami, język nad wyraz dojrzały, czasami teatralny, nie uwzględnianie roli partnera w rozmowie, narzucanie tematów	Zdarza się zupełny brak mowy, bądź jeśli dziecko jest mówiące nie potrafi wykorzystać tego do komunikacji z innymi ludźmi, echolalie
Funkcjonowanie społeczne	Lepsze funkcjonowanie społeczne niż dzieci autystycznych, lepiej potrafią się przystosować do społeczeństwa, choć dostrzegają innych ludzi w otoczeniu to najczęściej traktują ich jako przeszkody	Najczęściej bardzo poważnie zaburzone, nieumiejętność nawiązywania relacji z innymi ludźmi; ucieczka od kontaktów; częste nie dostrzeganie osób w otoczeniu, niski lub bardzo niski poziom kompetencji społecznych,
Emocje	Labilność emocjonalna, zdarzają się problemy ze zrozumieniem własnych emocji, w okresie dojrzewania wiele dzieci z ZA dostrzega swoją odmienność co jest powodem częstego ich zapadania na depresję	Labilność emocjonalna, brak empatii, brak rozumienia emocji i okazywania ich

Zachowania wskazujące, że dziecko ma objawy zespołu Aspergera.

Poniżej przedstawiamy Państwu zachowania, które mogą zaniepokoić rodziców. Należy pamiętać o tym, że nie każda niezrozumiana przez nas zabawa czy sytuacja jest objawem zaburzenia.

Sfera kontaktów społecznych

W młodszym wieku dziecko może nie być zainteresowane nawiązywaniem kontaktów koleżeńskich lub przyjaźni, może unikać kontaktów z innymi dziećmi lub będąc zainteresowanym kontaktami z rówieśnikami przejawia to w sposób nieudolny. Z czasem w zachowaniu dziecka wyraźnie zaznacza się brak znajomości konwenansów społecznych, nieprawidłowe interpretowanie sygnałów społecznych, rozumienie tego co „wypada”, a co nie, brak wycucia odpowiedniego dystansu (odległości) od rozmówcy (staje zbyt blisko, lub zbyt daleko, bokiem, lub nawet tyłem do drugiej osoby, może dotykać rozmówcę, naruszając jego przestrzeń osobistą).

W rozmowie dziecko z zespołem Aspergera interesującym je temacie stereotypowo wraca do niego, nie uwzględniając potrzeb osoby, z którą rozmawia. Dzieci z tym zespołem nie uczą się zasad funkcjonowania społecznego spontanicznie, poprzez obserwację, ale muszą być ich nauczone.

Trudność w kontaktach społecznych pogłębia fakt, że nie potrafią one uogólniać zasad na sytuacje podobne. Problemem może być również ich nadmierna bezpośredniość, prawdomówność, nie bez oporów wygłaszają niestosowne komentarze (np. ktoś ma zeza lub jest gruby), nie biorąc pod uwagę, że mogą tym sprawiać innym przykrość Są zawsze prawdomówne i drobiazgowo sztywno przestrzegają przepisów i regulaminów. W przypadku gdy dorośli nie przestrzegają ich lub zmieniają w sposób nieadekwatny do przyjętych reguł, potrafią powiedzieć o tym nauczycielowi lub dyrektorowi szkoły, co z kolei może przysparzać im wielu kłopotów w relacjach społecznych.

Nastolatki z zespołem Aspergera, ze względu na swoje trudności, zazwyczaj nie mają przyjaciół ani bliskich kolegów. Często przypisywana jest im etykieta „dziwaków” lub „źle wychowanych”. Z powodu swojej prostoduszności mogą stać się ofiarami manipulacji ze strony rówieśników.

Do momentu zdiagnozowania rodzice i otoczenie mogą traktować zachowania dziecka jako niegrzeczne i złośliwe. Z tego powodu dziecko doświadcza odrzucenia, karania, nieustannej krytyki, a czasem — przemocy fizycznej bądź emocjonalnej.

Problemy w komunikacji słownej i pozawerbalnej

Rozwój mowy, dotyczący pojawiania się pierwszych słów i zdań jest prawidłowy, a słownictwo dzieci z zespołem Aspergera mimo młodego wieku jest bogate i obfitujące w dorosłe i naukowe sformułowania. Jednak dzieci te mają trudności z użyciem mowy w celu komunikacji. Występują u nich zaburzenia w postaci nieprawidłowej wysokości głosu i intonacji oraz nieprawidłowego akcentu i rytmu wypowiedzi. Występują też trudności w rozumieniu słów wieloznacznych w zależności od kontekstu, i w nadawaniu właściwego znaczenia usłyszonym słowom. Problemem jest również rozumienie przenośni, przysłów, które rozumiane są zbyt dosłownie. Trudność sprawia im rozumienie informacji zawartych w komunikacie, który ma związek z intonacją głosu, jak również rozumienie ironii i żartów. Dziecko przejawia trudności w naprzemiennej komunikacji, nie potrafi rozpoznać, kiedy powinno się odezwać, przerywa rozmowę w trakcie jej trwania, może mówić w trakcie wypowiedzi innych osób. Wypowiedzi dziecka są często zbyt formalne i pedantyczne. Nie posługuje się ono slangiem młodzieżowym czy określeniami potocznymi i może poprawiać innych, gdy wysławiają się niegramatycznie. Większe trudności napotyka się, kiedy w rozmowie uczestniczą więcej niż dwie osoby. Najłatwiej jest nawiązać z dzieckiem kontakt w sytuacji „jeden na jeden”. Dziecko może nie posługiwać się gestem, mimika może być sztywna, niedostosowana do sytuacji, np. dziecko cały czas może uśmiechać się nieadekwatnie lub mieć „twarz pokerzysty”. Problemy w komunikacji pogłębia zaburzone rozumienie komunikacji niewerbalnej (nieumiejętność odczytywania postawy ciała, gestów, wyrazu twarzy i oczu) oraz niedostosowana komunikacja niewerbalna z ich strony.

Umiejętności poznawcze

Iloraz inteligencji u dzieci z zespołem Aspergera mieści się w granicach normy lub jest wyższy. Zwraca uwagę dobra pamięć mechaniczna (dotycząca faktów), rozległa wiedza (czasami na poziomie akademickim) dotycząca interesującej dziecko dziedziny, zdolności do nauk ścisłych (matematyka, informatyka). Dziecko może ujawniać różne talenty, np. talent muzyczny, plastyczny. Natomiast

stosunkowo słaby jest poziom rozumienia, myślenia abstrakcyjnego (rozwijania pojęć, wnioskowania, wydawania osądów) oraz rozumienia sytuacji społecznych. Problemem jest sztywność poznawcza, z myśleniem mało podatnym na perswazję, słabe rozumienie czytanego tekstu (mimo, że uczą się czytać szybko i czytają płynnie) oraz zaburzenia tzw. pamięci operacyjnej czyli roboczej pamięci krótkotrwałej.

Problemy w koordynacji ruchowej (niezgrabność ruchowa)

U większości dzieci z zespołem Aspergera występują problemy związane ze sprawnością ruchową, są to:

- zaburzenia równowagi,
- sztywny sposób poruszania się,
- występowanie współruchów polegających na udziale w określonym ruchu tych mięśni, które w danym ruchu nie powinny brać w ogóle udziału,
- zaburzenia rytmu i naśladowania ruchów podczas zabawy,
- obniżona sprawność manualna,
- trudności w pisaniu,
- trudności we współpracy podczas gier zespołowych.

Trudności te powodują, że w szkole dzieci z zespołem Aspergera są często eliminowane z gier zespołowych, nie są wybierane do drużyn. Trudność sprawia im również nauka czynności związanych z samoobsługą (higiena, sprzątanie, ścielenie łóżka, estetyczne spożywanie posiłków), ponieważ nie rozumieją potrzeby ich wykonywania.

Zaburzenia sensoryczne

U części dzieci występuje nadwrażliwość na niektóre bodźce sensoryczne (np. słuchowe, wzrokowe, dotykowe, zapachowe, smakowe). Mogą one na niektóre dźwięki, hałas, nadmiar bodźców wzrokowych, migoczące światło lamp jarzeniowych, reagować rozdrażnieniem zatykaniem uszu, broniением się przed dotykiem, niechęcią noszenia niektórych ubrań ze względu na ich fakturę, metki. Mogą też odmawiać spożywania niektórych pokarmów, odżywiać się selektywnie (niewielka ilość tolerowanych potraw). Ilość bodźców wizualnych i słuchowych postrzegana

jako normalna dla innych osób, u ucznia z zespołem Aspergera może być odczuwana jako zbyt duża lub zbyt mała, w zależności od tego, czy ma on przeczulicę czy niedoczulicę w zakresie określonych kanałów sensorycznych.

Dodatkowe problemy

U wielu dzieci z zespołem Aspergera wcześniej rozpoznano zespół nadpobudliwości psychoruchowej z deficytem uwagi (ADHD). Jednak u tych dzieci kłopoty z koncentracją uwagi mogą być nasilone lub spowodowane obsesyjnymi myślami dziecka na interesujący je temat, brakiem motywacji do pracy ze względu na niezrozumienie normy dotyczącej potrzeby wykonywania poleceń nauczyciela. Dziecko na lekcjach może próbować robić to, co ono chce, nie uwzględniając potrzeb innych. Trudności w kontaktach z dzieckiem wynikają ze „sztywności” w myśleniu, uporu, nieprzyjmowania argumentów oraz nieakceptowania zmian.